

## תוכן עניינים

|         |                                       |
|---------|---------------------------------------|
| 4.....  | מבוא                                  |
| 5.....  | תיאוריות רגש                          |
| 6.....  | התיאוריה הפרספטואלית                  |
| 7.....  | אי-רציונליות של רגשות                 |
| 9.....  | הדבקה רגשית                           |
| 10..... | הטעות המוסרנית                        |
| 11..... | הגיון בלתי-נכון ונורמליזציה של אטימות |
| 12..... | פרק ב: כדורגל כמעבדה לרגשות           |
| 12..... | טרוריסטים בגרסה חילונית-מערבית        |
| 16..... | פרק ג: משחק החיים                     |
| 20..... | דיון                                  |
| 21..... | סיכום                                 |
| 23..... | בבליוגרפיה                            |

## מבוא

עבודה זו תתעמק באמצעות הספרות המחקרית בשלוש שאלות הניזונות האחת מהשניה: 1. איזו מטרה משרתים הרגשות המתעוררים בקרב אוהדי קבוצת כדורגל בזמן משחק כנגד קבוצה יריבה – או באופן כללי כלפי "קבוצת הבית" שלהם? 2. האם רגשות אלו מתואמים עם ההקשר בו הם מתעוררים? 3. איזו רמה של מודעות ובקרה עצמית קיימת בקרב אלו המרגישים אותם – כלפי הרגשות עצמם?

על מנת לענות ביסודיות לשאלות אלו, יש לצלול לקרקעית - אל המקור שממנו הרגשות נובעים ושואבים את כוחם. כיוון שרגש כשלעצמו הוא דבר מורכב, הגיוני להניח שהסיבות לקיומו ולצורות בהן הוא מוצא את ביטוי, מסתעפות לכמה וכמה כיוונים. אחת הסיבות הברורות לעצמת הרגשות באיצטדיוני כדורגל ובמועדוני ספורט על בסיס יומיומי, קשורה למה שפילוסופים, אנשי רוח וסוציולוגים מכנים 'פוסט-מודרנה'. בעולם פוסט-מודרני "כל אחד יכול להיות מי ומה שהוא רוצה", ללא מחוייבות 'לאמת אחת' כלשהי. בצורה אירונית למדי – אלו הם תנאי גידול אופטימאליים עבור מועדוני ספורט וכדורגל בפרט, אשר ממלאים חלל שנפער במקום שפעם הייתה לאנשים זהות קולקטיבית שהגנה עליהם. לאובדן הזהות הזה ישנן כמובן השלכות ישירות ועקיפות על חייו של היחיד – ועל הקבוצה שהיחיד הוא חלק ממנה. מאחר שבני אדם הם יצורים חברתיים אשר נסמכים במידה רבה על שיתוף פעולה בין-אישי, יש להניח שרגשות אלו מתפקדים כ"דבק" פסיכולוגי-קולקטיבי. מתוך כך הרגשות הם באותה מידה גם מידבקים.

סיטואציות חברתיות-המוניות כגון משחק כדורגל ואהדת מועדון ספציפי, הנן קטליזטור רגשי המחולל קטרזיס אשר גברים באופן במיוחד זקוקים לו – אך הצורך אינו פוסח גם על נשים. מנעד הרגשות ה"אפשריים" בקונטקסט של משחק כדורגל הוא מאוד ספציפי ונוטה לקיצוניות: משחקי כדורגל הם סוג של מקדש מודרני בו ניתן לחזות ב'פלא': גברים בוכים – ועוד בפומבי, אבל עושים זאת יחד ומסיבה "ראויה". רמת המודעות העצמית של המשתתפים ב"טקס" משתנה קרוב לוודאי מאדם לאדם – ואין אדם הזהה במאת האחוזים לחברו. המביטים מן הצד אולי יחשדו כי בזמן המשחק ישנו ממד מסוים של התעלמות מכוונת מניתור ובקרה עצמית. המשתתפים מודעים ברמה כלשהי לכך שנכנסו לזון אחר של חלל וזמן – שם החוקים עובדים אחרת. ככל הנראה המודעות המעורפלת לכך שהמקום והזמן בו הם נמצאים הם בסך הכל פונקציה מוגבלת למדי ועוד מעט יצטרכו לחזור "לחיים האמיתיים", מעודדת פורקן מבוקר למחצה (או לא מבוקר כלל) של רגשות. אין ספק שעבור אלה שאינם מוצאים עניין בכדורגל, עלולה להיווצר רתיעה מסויימת מצורת התנהגות זו. יתרה מזאת – ניתן לטעון כמעט באופן אובייקטיבי, כי הרגשות המתפרצים על המגרש כאשר מדובר באוהדים – אינם תואמים את הקונטקסט מבחינת האופי והעצמה שבה הם מופיעים. כיוון שכך, קל לשפוט רגשות אלו ולתייג אותם כילדותיים או אפילו מגוחכים. עבודה זו תנסה לפזר מעט את הערפל סביב התופעה החברתית הזו, לאורן של שלוש השאלות שנישאלו בהתחלה.

## פרק א: רגשות, רציונל ומה שביניהם

### תיאוריות רגש

תיאוריות-רגש לעיתים קרובות מעגנות את מושג-הרגש במה שמוכר יותר כ'מצבי-תודעה'. בכך הן מתמקדות ברכיב אחד או יותר, אשר מעורב באפיזודה רגשית נתונה. על פי תפיסה זו היחיד מפרש את רגשותיו כתחושות. גישה אחרת מתייחסת לרגשות כמצב קונבנציונלי בדיוק כמו תשוקות ונטייה לפעולות מסויימות: מצבים קונבנציונליים מתאפיינים בתוכן מוצע, למשל מצב שבו האדם משתוקק לכך שירד גשם - וכן בתנאים לשביעות רצון, התלויים במימוש התשוקה כאשר יורד גשם במציאות. אי לכך, במצבים קונבנציונליים העולם "צריך" להתאים עצמו לתשוקה של האדם על מנת שזו תתממש, בעוד שמצבים קוגניטיביים מייצרים את האפקט ההפוך – האדם משנה את תשוקותיו על מנת להתאים עצמו לעולם. בשונה מתאוריות קונבנציונליות, התיאוריות הקוגניטיביות טוענות שרגשות מורכבים באופן חלקי או מלא ממצבים קוגניטיביים. מכאן נובעת הטענה שרגשות הם סוג של שיפוט, או מחשבות.

כמו כן, לתיאוריות של רגש יש כמה בעיות

אינהרנטיות: ראשית, קשה להבין את טבעם של רגשות. האם הם "כלליים" או שמא מדובר במצבים גופניים? שאלה נוספת היא האם רגשות בהכרח מעורבים בתחושות גופניות? פעמים רבות, רוב הרגשות "מתרחשים" מתוך היעדר מודעות ובכך למעשה חסרים מלכתחילה את אלמנט התחושה הפיזית. אי לכך, עושה רושם שמדובר במצבים בהם התחושות הפיזיות קיימות אך לא מיוחסות להן משמעויות של תחושות שמקורן בנפש. בעיה נוספת עם תיאוריות של רגש היא שהפוזיציה הבסיסית שלהן אינה מאפשרת לתחום סוגים שונים של רגשות בקטגוריות שהן מופרדות באופן טבעי; קשה עד מאוד להבחין בין תרעומת לבין אי-שביעות רצון בהתבסס על התחושות הפיזיות המעורבות ברגשות אלו.

עם זאת, הביקורת איננה חד משמעית. ייתכן שהפנומנולוגיה ובמיוחד הפסיכולוגיה טומנות בחובן יותר מכפי שהאחבנה השטחית מציעה. ההתנגדות המובהקת הראשונה לתיאוריות של רגש, נובעת מכך שהן אינן מסוגלות לפנות מקום עבור עצם העובדה שרגשות הם מדידים במובן של 'כיצד הם מותאמים לעולם'. הפחד שאדם חווה עשוי להיות מותאם או לא – תלוי בגורם הפחד ועד כמה התחושה שהוא מייצר היא "סבירה". תחושות כמו כאב ראש או גירוד אינן ניתנות למדידה ביחס להתאמתם לעולם. רגשות לעומת זאת, נקשרים תמיד באובייקטים של התייחסות (טאפולט, 2016).

### התיאוריה הפרספטואלית

לב הטיעון של התיאוריה הפרספטואלית, מרכז סביב ההנחה שרגשות הנם במהותם תפיסה חווייתית של מאפיינים ערכיים. התיאוריה לעיתים מנוסחת במונחים של תפישות במקום במונחים של תפישות לגבי חוויות. כתוצאה מכך, נעלמת העובדה הפשוטה שרגשות לעיתים "מחטיאים" את מטרותם. כמו כן, בניגוד לתפישות כשלעצמן, תפיסת החוויה איננה עובדתית. מתוך התחשבות בטענה זו – נובעת טענה נוספת, והיא כי רגשות הנם תפיסה חווייתית של מאפיינים ערכיים, כל עוד אינם מחטיאים את יעדם. בהקשר זה, רגשות הם בעלי תוכן מיוצג, כיוון שהם מייצגים את התוכן כבעל מאפיינים ערכיים-תואמים, באופן ספציפי לרגש הרלבנטי.